

V R T E C .

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 4.

V Ljubljani 1. aprila 1882.

Leto XII.

Velikonočna.

Skalóvje se na grobu máje,
V potrésu pečat odleti;
Vzveličar naš od smrti vstaje,
Trepéce straža in strmi.
Odprl se mu je skalni stróp,
Iz sebe spét ga dál je grób:
Alelujá, alelujá!

In angel božij zlatokrili
Tolaži rod Adamov tám,
Da sužnji dnévi so minili,
In da je prazen groba hrám,
Ker je Gospód premógel smrt,
Človeku spet je raj odprl:
Alelujá, alelujá!

Kristjanu smrti náj se báti,
In groba ga ne bodi stráh,
Ker spét nam je veselo vstáti,
V nesmrtnost premeníti práh;
Zatórej se radúj srcé,
In ústnica prepévaj lé:
Alelujá, alelujá!

Ostavi, človek! grob mrzkóte,
Od zmót se lóci in pregréh,
Ljubezni poln ter poln strahóte,
V nebó ozrt na zémskih tléh!
Vzveličar-Bog nas vabi zdáj,
Da z njim vzemímo svéti raj:
Alelujá, alelujá!

A. P.

Poslušaj glas vesti.

I.

goratem Zagorji na Hrvatskem stoji samotna kočá, katero si je sezidal ubožen drvar. Zdaj stanuje v tej kočí stara vdova s svojim užé odraslim sinom. V malej, tesnej, nizkej in priprostej sobici je odbilo na starej, lesenej uri ravno jedenajst pred półudne, a gospodinja pripravlja kosilo,

priprosto kosilo, kajti danes je véliki petek, najostrejši post v celem letu za vsacega pravega kristjana. Zdajci se odpró vrata, in na pragu se prikaže évrst mladeniè v lovskej obleki, s puško in lovsko torbico v roci. Po vnaunj podobi je bil zeló oduren; dolgi lasjé mu so pokrivali èelo in èrne oèi so mu plaméle kakor živ ogenj izpod njega.

„Bodi Bogu hvala, da si užé tukaj, ljubi moj sin,“ pozdravila je skrbna mati svojega sina in pristopila k njemu, da mu odvzame breme. „Kadarkoli te ni domá pri meni,“ nadaljevala je mati, „vselej mi je nekako težko pri srci zaradi tebe.“

Sin nekaj zagodrnja, kakor da bi mater pozdravljal, a mati mu spravi puško in torbo v kot. Ko pa sin sname suknjo s sebe, zavpije mati na ves glas:

„Bodi Bog z nami in sveti križ božji, kaj se je zgodilo s teboj, dragi moj Ivan?“ Mati je ugledala krvavo srajco na telesu svojega sina.

„Nu, kaj se je zgodilo?“ odgovori jej sin osorno, „kaj neki drugega nego li to, da mi so prišli na sléd in me ranili v roko.“

„O moj Bog!“ vzdihnula je mati, „ali ti ne pravim vsaki dan, da si se poprijel nepoštenega dela, da si vsaki dan v nevarnosti in te vsaki dan lahko smrt zadene!“ A tukaj vam moram povedati, da je bil Ivan lovski tat in je po tujih gozdih divjaèino streljal.

„Vsacemu èloveku je jedenkrat umreti,“ odvrne jej hladnokrvno sin, „bodi si, da kdo poprej umrè ali pozneje, to je paè vse jedno.“

„Joj si ga meni, kako to govoriš, ljubi moj sin! Bog nam ni dal življenja, da ga lehkoumno zapravljamo, nego dal nam ga je v svojo èast in slavo. Páziti nam je torej našega življenja, da si ga kolikor dljè ohranimo.“

„Za svoj lastni užitek, hoteli ste morda reèi, ter v svojo slast in veselje, pa za nič drugega; v to svrho živim tudi jaz in kdor koli mi to veselje krati, ta je moj sovražnik.“

„Nu, pa mi vsaj povédi, kaj se je zgodilo, da imaš krvavo srajco,“ vpraša ga mati drugič, ogledovaje mu rano, katera ni bila ravno nevarna.

„Dobro znate, da je ta èas najjugódnější za lov na divje peteline in zato sem šel na lov. Ali kaj se zgodi? Na kroglo iz moje puške priletí tudi druga krogla, ki me pa ni zadela takó hudo, da bi ne bil mogel bežati za ubitím petelinóm. Zdajci zavpije name gozdár, katerega do zdaj nisem niti opazil bil, ter mi reèe, da naj obstojim, ako hoèem, da mi krví v žilah ne obustavi, ali jaz se nisem mnogo brigal za njegovo grožnjo, mnogo bolj sem se brigal za lepega divjega petelina. Zdaj poèi drugič gozdarjeva puška, krogla me zadene v roko, in tako je lepi petelin prišel drugemu v roke. O jaz neumnež! Bil sem namreè pozabil, da je tudi druga cev moje dvocevke bila nabita.“

„Mólèi,“ ti nesreèno moje dete; ali ti je morda žal, da nisi svojega bližnjega na življenji poškodoval.

„Glava za glávo, življenje za življenje, to je in bode vedno moje načelo!“

„In ravno to je, èesar se jaz, uboga mati, toliko bojim, kajti dobro vem, da se necega dnè ali domóv več ne povrneš, ali pa, èe se povrneš, vrneš se kot ubijalec.“

„In temu ne bote vi krivi, mati; kajti to, kar se navadno ubojstvo imenuje, v tacem sluèaji je treba obrambe, in moj prijatelj Andrejec mi je užé toli-

kokratl pripovedoval, kako bi njega užé davno ne bilo, ako bi se ne bil držal tega načela ter bi se ga ne bil tudi poslužil nad pokojnim gozdarjem.“

O da bi mi bilo vsaj mogoče te iztrgati iz rok tega hudobnega in pregrešnega človeka Andrejca, kateri ne pozna v celem letu nobenega praznika, temveč vsak dan opravlja svoje vsakdanje pregrešno rokodelstvo! — In ali si pozabil, da je danes véliki petek? Mar nisi vsaj danes mogel pustiti puške v miru?“

„Nikar mi mati ne govorite také na srcé, vsaj znate, da nisem več otrok; lovcu je dan in noč, svetek in petek, vse jednako.“

„Krščanskemu lovcu ne, temveč brezbožnemu lovcu,“ odvrne mu mati s solzami v očéh, „in ravno zato ga Bog zapušča, kakor je tudi tebe zapustil, moj grešni sin.“

„Mati, vi tako govorite, ker še verujete v bodoče življenje; naj vam bode ta prazna vera, nu jaz v to ne verujem, ter se ne bojim nikakeršnega nevidnega gospodarja, niti Bogá samega; jaz se bojim le tega, da bi me ne dobil v svojo pest gozdar, katerega vidim, a nevidnega sodnika mi niti mar ni!“

„O nezaslišane brezbožnosti!“ zavpije mati s tresočim glasom, „ali te je kaj tacega učil tvoj rajniki oče, ali mar jaz, tvoja nesrečna mati? Gotovo da ne; marveč óni zloglasni Andrejec ima na svojej vésti propad tvoje duše. On, ki je v grehéh osível in se postáral, on in noben drug te je také pokvaril, da se zdaj po noči klatiš po tujih gozdih ter pobijaš divjačino, hodéč po stézi svoje lastne pogube. Pošten človek z molitvijo začénja in okončuje svoje delo, a ti si zadušil v svojem srci poslednjo iskro do bogoljubnega življenja, do vere in postav božjih, in jaz slabotna žena moram s prekrížanima rokama gledati, kako se mi sin, moje jedino dete, z vsacim dnevom globokeje in globokeje potáplja v globočino prokletstva in hudobije.“ To rekši, začéne uboga mati britko jokati.

„Mati, utolažite se!“ reče sin z nekoliko bolj nežnim glasom, „naj me stoji, kar koli hoče, pozneje hočem pametnejši biti, ali pa konec storiti svojemu življenju. Za zdaj mi je pa še vedno glavna skrb, da veselo živim, ker mi ljudjé živimo na tej zemlji samo jedenkrat, in zakaj bi se tudi povoljno ne naužili tega življenja! V bodoče življenje nimam nobene vere, in kdo mi je tudi porok, da bode ondu lepše in boljše?“

„Jezus Kristus, sin božji, ki je za nas na svetem križi umrl in tretji dan slavno od mrtvih vstal“ — odvrne mu za sveto stvar zavzeta mati s krepkim glasom; „njegovo vstajenje nam je porok za naše prihodnje življenje, in tudi mi bodemo, kakor bilka iz sémena, kakor dan iz temne noči, kakor vzpómlad iz zimskega spanja in mrtvila zopet k novemu življenju vstali.“

Ivan migne z ramami, rekoč: „Vse to sem tudi jaz užé slišal v šoli, ali da bi vse to tudi verjel, k temu mi manjka notranjega glasú, ki bi mi bil porok, da je človeška duša neumrjoča.“

„Vsemogočni Bog naj se te usmili, nesrečni človek! Njegova milost naj obsije tvoj um, da bi se prepričal in spoznal, česar nočeš verovati,“ to rekši, otide žalostna mati za svojimi opravki, a Ivan si v tem izmije in obveže rano.

II.

Ko je mati skuhala in na mizo prinesla kosilo : prežgano juho in hlebec kruha, potegne Ivan iz lovske torbe velik kos pečenke in bokal vina, ter oboje postavi na mizo.

„Užé zopet si pozabil, da je danes véliki petek,“ opominja ga skrbna mati; „dober kristjan na ta dan ne jé nobenega mesá, a zdrav in krepek mladenič, kakeršen si ti, zdržiš se tudi lahko vina, katero se na takošen dan samo bolnikom v okrepilo dopušča.“

„Kaj vam pade na um,“ odvrne jej Ivan, „mi živimo tukaj v samoti, in nihče nas ne vidi.“

„Če nas ne vidijo ljudjé, vidi nas Bog,“ odgovori pobožna žena, „in to je vender zeló majhena žrtva, ki jo darujemo predobremu Bogu s tem, da svoje grešno teló nekoliko pokorimo — v resnici majhena žrtva proti ónim neizmernim bolečinam, ki jih je njegov jedini sin na lesu svetega križa za nas prestal. Zakaj bi tedaj na ta dan tudi mi vsaj nekoliko ne zatajili samega sebe in ž njim čutili njegovih bolečin na sv. križi?“

„Jaz ne želim vaših naukov, mati, pa pustite tudi vi meni, da delam, kakor si jaz mislim po svojej zdravej pameti.“ To rekši vsede se za mizo ter prav po junaško obira mrzlo pečenko in pije vino, a uboga mati v tem srka prežgano juho, v katero si je skorjico subega kruha udrobila. Malo sta se med kosilom razgovarjala. Ko pa odjésta, reče Ivan :

„Mati, ali imate popóludne kak opravék?“

„Šla bom v faro, da obiščem grob našega izveličarja,“ odgovori mu mati.

„Ravno prav, toliko laže bode te uslišali mojo prošnjo.“

„Ráda, samo povédi, kaj želiš.“

„Andrejec je ustrelil danes velicega jelena, a nisva ga mogla odnesti, ker je naju ugledal gospodár ter je za nama pognal tudi svoje ljudj; zatorej sva jelena skrila, da ga popóludne odneseva in si ga razdeliva. Jelen leží za veliko pečino blizu ónega kamenitega križa, užé veste kje. Pojdite torej s košaro tja, in vzemite za dom dobro pečenko; kar ostane, bomo užé na drug kraj oddali.“

Mati je uslišala sinovo prošnjo, da-si neráda; nu bala se je še večjega zlá, posebno tega, da bi si njen hudobni sin ne najel tujih rok v svojo lastno škodo.

Ivan popivši cel bokal vina, postane zaspán in len, zatorej se potegne v bližnjej čumnati na postelj, naročivši še poprej materi, da ga naj za nekoliko časa zbudi, ako bi znabiti zaspal. — Mati mu to obljubi in otide po svojem opravku.

Za dobre pol ure zasliši se v čumnati ječanje in britko vzdihovanje. To je slišala mati ter je jela poslušati. Zopet vse omolkne. Mati vzame košaro ter se napravi na pot. Ali čuj! zopet óno čudno ječanje s kratkimi presledki. — Veliko vpitje, in potem globoki, težki vzdihljeji prizvali so mater v čumnato.

Ivan je trdo spal, ali na licu se mu je brala bolečina, krčevito so mu se napele žile in mrzel pôt ga je oblival.

„Ivan, Ivan, kaj ti je? zbudi se!“ vpila je skrbna mati čvrsto ga rukajoč.

Ivan se hitro vzdigne, vprè svoje oči v mater, pogleda na okno, ter vpraša: „Ali se je zopet zjasnilo?“

Ves čas za tvojega spanja ni bilo niti najmanjšega oblčka na nebu, a ti si težko ječal in glasno si vpil, ter sem mislila jaz uboga mati, da te kaj boli ali muči.“

Ivan teròč si pòt z obraza stresel je z glavo. „Mati,“ reče naposled, „vi s svojimi nauki in krčmar s svojim ponarejenim vinom zmedli ste mi možgane v glavi takó, da sem imel zeló hude in težke sanje. Kri mi še zdaj po žilah blódi. Čujte tedaj! Zdelo se mi je, da stojim na visocem hribu v popolnoma neznanem mi deželi. Z visoke gore sem gledal v lepo pokrajino, razprostirajočo se v gorskem znožji — v krasno in divno okolico, kakeršne še nikoli nisem, in je tudi gotovo nikoli videl ne bodem. Ali nisem se dolgo radoval te krasote. Solnce, katero je iz začetka prekrasno sijalo, zakrili so črni oblaki in grobna tišina je nastala. Meni je bilo takó tesno pri srci, da vam tega popisati ne morem. Oči se mi ustavijo na nekej prekrasnej ogradi, okoli katere je vrvela velika množica ljudi. Naposled se je jelo ljudstvo pomikati in sprevod se je začel, h kateremu se je pridružilo še več ljudi, in šli so skozi velika mestna vrata vèn na prosto polje. — Sprevod se pomika na hrib. Ko so bili užé vsi izvan mesta, ugledam v sredi ljudstva ubozega človeka, pritisnenega pod težo velicega križa, zeló utrujenega in od vseh strani zasramovanega.“

„Vsemogočni Bog!“ zavpije mati, „to je bil naš odrešenik, Jezus Kristus sam, katerega so peljali iz Jeruzalema na goro Kalvarijo.“

„Ko sem ugledal ta meni se približajoči sprevod,“ nadaljuje sin, „hotel sem pobégniti, ali — zamán! bil sem kakor pribit na zemljo ter se nisem mogel z mesta ganiti. — To je naredilo vino, ki mi je v glavo udarilo, ter sem si v sanjah vse živo predstavljal, kar sem nekdam bral v sv. evangelji. — Ravno pod menoj, kakor da bi se ta žalostna predstava zaradi mene vršila, slekli so Jezusa in ga na križ položili. — Vsak udarec kládiva, s katerim so Kristusa na križ pribijali, segel mi je globoko v srcé ter sem tudi jaz čutil bolečine. Ali strašnejši od vseh teh muk je bil pogled razpetega. Oči — še nikoli nisem videl takó govorečih oči — bile so v mene uprte, kakor da bi mi očitale, da sem tudi jaz kriv tega strašnega Kristusovega trpljenja. — A trinogi, kateri ga so tako grozovito mučili, zrlí so s posmehom in zadovoljnostjo v mene, kakor da bi mi hoteli reči: „Tvojo voljo izpolnimo!“ — Mati, to so bile strašne sanje.“

„O moj sin! Bog daje večkrat ljudém sanje, da bi je od greha rešil; dobrim in takim ljudém, ki imajo čisto vest, daje ugoden počitek s prijetnimi sanjami, a hudobne ljudi Bog tudi v spanji kaznuje in preganja.“

Materi niti pogledavši nadaljuje Ivan: „Ko so povzdignili križ, začelo se je novo trpljenje za mene. Okó razpetega odrešenika je bilo zopet obrneno v mene; ta ostri pogléd mi je sušil mozeg v kostéh in srcé me je peklo kakor živ ogenj; kakor podnevni solnčni žarki prodiral mi je bolj in bolj v globočino srca ter mi je delal tako tesnobo, da sem začel vzdihávati. Zdajci nastane nenadoma strašna tmina, silni grom prekine grobno tišino in zdelo se mi je, kakor da bi slišal glas: „Ti si ga razpél na križ!“

Uboga mati se je tresla po vsem telesu, in po licih so se jej vdrle debele solzé. Prijela je sina za roko in mu rekla: „Daj Bog, da bi poslušal ta glas svoje vesti. Lastna vest ti je naredila te sanje. Ti si razpél našega izveličarja na križ s svojim brezbožnim življenjem, in ker tega nočeš pripoznati, očita ti tvoj notranji glas tvoje grehe. O daj, poslušaj ta glas, ti nesrečno moje dete!“

„Vi to dobro znate, mati,“ reče jej sin, „da s tacimi rečmi še nikoli niste nič opravili pri meni.“

„Neumneži so, ki verujejo v take čenčarije in se bojé svoje vesti. Vsak človek si izbere svoj stan po svojej volji in naravi. Ako li kdo to, kar sem si jaz izbral hvali ali graja, to mi je malo mar; jaz grem svoj naravni pot in malo me briga, ali storim sebi kaj dobrega ali slabega.“

„Nu sam si priznal, da so te tvoje sanje zeló ganile!“

„In kakó bi me ne? — V sanjah sem se tudi jaz bal, ali zdaj sem zbujen, ter ne poznam nobenega strahú — Ako bi ne bil izpil toliko vina, in da bi mi vi ne bili dajali toliko nepotrebnih naukov pri kosilu, gotovo bi bil ravno takó dobro spal, kakor drugekrati. — Nu bodi si temu, kakor mu drago, ne govoriva dalje več o tem.“

To rekši, vstane, obleče suknjo in otide. A mati s solznimi očmi, molijoč se k Bógu, poišče košaro in otide za njim.

III.

Nesrečna mati vdova si tolázi revno srce na grobu našega odrešenika, ter iskreno molí, da bi se neskončno dobri Bog po zasluženji svojega danes na križi razpetega in umršega sina usmilil njenega izgubljenega sina.

Žalostno je stopala s košaro v roci proti ónem kraji, katerega jej je sin Ivan povedal, ter je pretekla sina in Andrejca. Vsedši se poleg kamenitega križa, vzame evangelje, da bi še jedenkrat prebrala trpljenje Gospodovo.

Gromovít pok jz puške in težko zajécanje ustrašijo ubogo ženo, da vstane in se trese kakor šiba na vodi. Neka črna slutnja se polasti njene duše.

„O Bog! morda je mojega sina zadela ta krogla,“ bila jej je prva misel ter pohití proti ónem kraji, od koder je slišala ječanje.

Komaj je nekoliko korakov storila, ugledala je človeka, ki je s težkimi koraki skozi gosto grmovje proti njej stopal.

Vznemirjeno sreč jej je silno bílo in poprejšnja slutnja se je še bolj polastí, da se je v obližji nesreča prigodila. — Hitro stopa dalje.

Koraki se jej bolj in bolj približujejo, in zdajci stopi iz goščave Ivan noseč na ramah svojega tovariša Andrejca, starega grešnika, ki se je ves bled in prepaden čvrsto držal okoli vratu močnega mladeniča.

„Mati, idite hitro v vas po duhovna, a jaz hočem v tem ranjencu obvezati rano.“

Prestrašena žena je takój videla, kaj se je dogodilo, ker tacega dogodka se je vedno bala. Niti besedice ne izpregovorivši hitela je po duhovnega gospoda.

Ivan položí svojega starega tovariša na zemljo, položivši suknjo pod njega. Nu, naj povemo, kaj se je zgodilo. Gozdár jima je prišel na sled,

ravno ko sta hotela zjutraj ubitega jelena na värnejši kraj odnesti. Razdraženi Andrejec se takoj posluži svojega orožja, ali ta pot brez vsega uspeha. Gozdár, ne brineč se za nikogar, sproži puško vanj, ter ga smrtno rani. Da-si je gozdár sam bil, in Ivanova puška dobro nabita, vender ni Ivan mislil v tem trenutku na nič drugega nego na to, kako bi svojega starega tovariša spravil v varno zavetje in mu, ako mogoče, pomagal. Ker sta na take dogodke bila vedno pripravljena, zato sta imela v pripravi vse potrebne stvari za obvezovanje ran, in Ivan je bil zdaj ranocelnik.

„Čudiš se temu, kaj ne, Ivan,“ reče Andrejec, „da želim duhovnega gospoda? Ali življenje moje je na konci, to jaz dobro čutim.“

Ivan je ves osupel stal in poslušal.

„Kadar človeka življenje zapušča, zapuščajo ga tudi zmóte in strasti,“ nadaljuje stavec, „a v smrti je resnica; zato pa želim popraviti, kar še popraviti morem.“

„Pusti take sanjarije zdaj na stran,“ tolažil ga je Ivan, „ter glédi rajše na to, da si z nepotrebnim natezanjem duhá še bolj ne pokvariš svojega zdravja.“

„Jaz ne ozdravim nikoli več, ter želim samo to, da bi mi bila vest zdrava, želim, da bi vsaj jedno dobro delo storil v svojem življenji, in da bi mi bil večni sodnik milostiv.“

Osupnen ga je gledal Ivan nekoliko časa, potem ga je vprašal: „Mar ti veruješ v neumrjočnost človeške duše in na večno življenje?“

„Verujem,“ odvrne mu Andrejec s ponosom in z nekacim vzvišenim glasom, „verujem vse, odkar mi je krogla zadala smrtno rano. Ali veš, kaj me najbolj prepričuje o neumrjočnosti človeške duše? Moja vest! Ali mar misliš, ako bi duša ne bila neumrjoča, da bi se mi kesali svojih grehov in hudobnih del? Naša vest je ona tesna zveza, katera se od nas nikoli ne loči, niti v večnosti ne; pa naj bi tudi spala, kakor moja, ves čas našega življenja, prebuditi se mora, ako poprej ne, vsaj ob času naše smrti, kadar prehajamo iz tega življenja v večnost. Takrat najbolje čutimo, kako se boji stopiti na óni svet zaradi težkega bremena naših grehov. Moji grehi me bolj pekó in mučijo nego skeleča rana na mojem telesu!“

Ivan nehoté sklene roki in nagnè težko glavo na prsi.

„Ne žaluj po meni, mladi prijatelj moj! Ti imaš še dosti časa preživeti, in ravno ta najina ločitev je začetek tvoje sreče in tvojega dušnega blagostanja. — Ali da to dosežeš, treba je, da veruješ vse to, kar ti v tem zadnjem trenutku svojega življenja povem. — Jeden je vsemogočni Bog, katerega pravična roka me je danes zadela, mene nevérnika, kateri sem njegov sveti dan danes takó grdo oskrnil; ali trdno upam, da me bode sodil po svojej velikej milosti, ker sem prepričan, da si je ravno mene izbral, da tvojo odpadlo in propadlo dušo zopet k njemu pripeljem. In jaz to tudi storim s tem, da te opozarjam na ónega, katerega sem jaz še nedavno tajil.“

Ivan je vedno bolj poslušal. V prsih ga je nekaj tiščalo, ter ni mogel niti besedice izpregovoriti.

„Deset svojih življenj bi rad dal za óno jedno samo, katero sem v svojej mladosti uničil; kakor vroča žrjavica, kakor strupena kača muči me vest za to hudodelstvo zdaj v poslednjih trenutkih mojega življenja. „Daj

zdej odgovor,“ kliče mi vest, ker na ónem svetu se deli zasluženó plačilo.“
Zato, zato, ljubi moj prijatelj, duša bode, duša mora na véke živeti!“

V tem pride duhovnik, ravno še o pravem času, da se je spokornik Andrejec še mogel izpovedati svojih grehov in prejeti sv. rešnje telo kot popotnico v večnost. Komaj da je vse to opravil, pade v popolno nezavednost. Še jedenkrat vprè svoje umirajoče oči v podobo križanega izveličarja, potem globoko vzdahne ter — izdihne svojo dušo.

Zdaj se raztopí led v Ivanovem srci. Z debelimi solzami v očéh in na veliko veselje svoje matere, stori obljubo, da se hoče pokoriti in zapustiti svoje grešno življenje. Čestiti gospod duhovnik, kateremu je Ivan pod milim nebom svoje grehe z največjim obžalovanjem obstal, vzdigne klečečega spokornika, ter mu ponavlja óne tolažilne besede Kristusove, katere je Ivan tolikokrat užé poprej slišal v šoli in cerkvi, namreč besede: „Večje je veselje v nebesih nad jednim grešnikom, ki se spokorí, nego nad devet in devetdeset pravičnimi, kateri pokore ne potrebujejo.“

* * *

Vigred se budi.

Čuj, vígred se budi!
O srce! poskakuj,
S príródo se raduj;
Pozabi vse trpénje!
Zdej vrača se živénje,
Ker vígred se budi.

Čuj, vígred se budi!
Cvetó, lepó dišé
Cvetlice vrh zemljé.
Cvetlice, le cvetite,
Z menój se veselíte,
Ker vígred se budi.

Čuj, vígred se budi!
Igrá se pótok spét,
Popréj zakóvan v léd,
In kder je kaj grmička,
Oznánja drobna ptička,
Da vígred se budi.

Čuj vígred se budi!
Zelén je vrt in lóg,
Zeléno vse okróg;
Na véji kós prepéva,
Skorjánec žvrgoléva,
Da vígred se budi.

Čuj, vígred se budi!
Izgíni vsa bridkóst,
Kraljúj povsód radóst,
Ki méne je vzdramíla,
To pésen mi vdehníla,
Ker vígred se budi.

T. B.

Ošabno dekletce.

Katarinka in Ljudmila ste skupaj hodile v šolo, bili ste si tovarišici celih šest let. Ali zdaj je užé mesec dni, od kar ste šolo zapustile. Katarinka je bila hči ubožnega vrtnarja, a Ljudmila hči bogatega trgovca. Mati so Katarinko domá imeli, da jim pomaga v kuhinji in pri šivanji, in res je bila Katarinka vrla in pridna deklica, ki je bila materi pri vsacem delu na pomoč. Vsa drugačna v tej zadevi je bila trgovčeva Ljudmila. Njej ni bilo obstanka domá; po ves dan se je sprehajala s solnčnikom v roci ter je prav očitno kazala

svojo ošabnost s tem, da je z zaničevanjem gledala na svoje nekdanje tovarišice, ki so bile ubožnega stanú.

— Necega dne se je šetala po trgu, kakor da bi bila užé odrasla gospodična. Takó po cesti idoč, ugleda na vežnem pragu vrtnarjevo Katarinko. Katarinka jo prijazno pozdravi, rekoč:

govoriti. To je, da sve skupaj v šolo hodile, in sve se poznale, ker sve morale skupaj v jednej klopi sedéti. To mi je bilo pač večkrat zeló hudó, ali zdaj — zdaj je vse drugače; učiteljica nima zdaj nič več z menoj opraviti in jaz sem sama svoja. Zatorej prosim te, ne pozdravljaj me, kadar grem mimo tebe, saj znaš, da je velik razloček med siromakom in bogatinom.“

Katarinka: „Dobro znaš Ljudmila, da te imam rada, rajše nego li samo sebe; tvojo željo ti tedaj rada izpolnim in ti želim, da bi srečna bila, srečna ves čas svojega življenja!“

Kdo vam se bolj dopade, otroci? Priprosta Katarinka ali ošabna Ljudmila?

„Ljudmila, kakó si? Užé dolgo te nisem videla.“

— Nató

Ljudmila:

„Veš kaj, Katarinka? To bi te prosila, da me drugič nikoli več ne nagovoriš, kadar bi me pot mimo tebe nanesel. Saj znaš, da si ti ubozeга vrtnarja hči, a jaz imam bogate roditelje in mojemu stanu bi zeló škodovalo, ako bi me videli ljudjé s teboj

Grožnja.

Šimnu oče niso dali novcev, da bi mu bilo moči iti na somenj. „Raje doma ostani in delaj; denarja nemam na preostanje, da bi ga ti tresil po svetu,“ rekli mu so.

Te besede silno razkačijo jeznaritega Šimna. Očetu daje najgrše psovke, premetáva stole, loputa z vrati a zraven se rotí, preklinja in grozí, da se bode ustrelil.

Vedno še jezno godrnjajoč obstane v hišnih vratih. Vaški lovec, stanujoč Šimnovej hiši nasproti, obišče ga s puško na rami ter ga prijazno s seboj na lov povabi, rekoč: „Po večkrat si užé dejal, da bi rad streljal, ker še nikdar nisi, hajdi danes z menoj!“

Šimen vesel sprejme ponudbo. Med pogovori o navadnih rečeh dospéta v gozd. Blagodejni hlad, dehteč od jelševja, ohladi Šimnu kri. Kar ga naglo ustavi lovec, s prstom pokazavši na veverico, čepečo na drevesu tik debla. Podá mu puško, rekoč: „Ob muhi dobro poméri na žival, nájni petelina in — ustrelí.“

Počasno prime Šimen za puško. Podržavši jo v roci, pravi: „Ali kaj hudo strese?“

„Skoraj nič,“ odvrne mu lovec, „kar sproži, če ne, uide veverica.“

„Pa puška bi se znala raznesti,“ reče Šimen obotavljajoč se.

„Brez strahú bodi,“ daje mu lovec pogum.

Šimen drži puško. Zdaj jo poméri, zdaj jo zopet opustí. Roka mu se trese, srce mu močno bije.

Nato pravi, od sramote povesevši oči v tla: „Ne bom streljal, ne. Ná ti puško!“

Tu vzame lovec puško. Pogleda továrišu bistro v okó ter mu reče: „Šimen, pred kratkim si se grozil, da ustrelíš samega sebe, a zdaj se bojiš izprožiti puško, pomérjeno na ono skočno živalico. Roka se ti trese, ko puškino kopito upiraš ob ramo. Kaj bi še le bilo, da se železna cevka tišči tvojih prsi? Tvoja kletev in gróžnja pač nema družega naména, nego da ž njo jeziš očeta, žališ mater in sebi grdiš lice pred svetom. Lehko spoznaš, kako neosnovano, nepodprto in nepremišljeno je vse tvoje govoričenje in grožénje, kadar ti od jeze vré kri po žilah. S tacim védenjem in govorenjem samega sebe smešiš in grdiš ter se nepriljubljenega delaš Bogú in ljudém.“

Jos. Gradčan.

—*—

Pomazana sukujica.

Tinčku so oče na somnji kupili dvoje krtač. „To bodeš imel, da si snažiš in likaš ž njo obúvalo; óno da si izprašivaš obleko,“ dejali so oče prišedši iz mesta. A Tinček jih ni ubogal. S krtačo, ki so mu jo kupili za snaženje obleke, prepogostoma si je likal črevlje, ker so se rajše posvetili, nego li, da bi jih drgnil s črevljaríco.

Prišel je dan, ko je imel Tinče iti k birmi. Oče so v ta namen nalašč kupili pri mestnem prodajalcu lepe, belkaste tkanine. Taka obleka se je našemu Tinčku kaj lepo podajala.

Užé stoji ves opravljen. „Le malo počakaj,“ pravijo oče, „pojdem po kuma. Tačas si pa sukujico osnāži; glédi, tu se je drži pajčevina.“ Oče otidejo, a Tinček v naglici prime za krtačo in oddrgne prah in smeti.

Nato pridejo oče s kumom. Stopivši k dečku, zagledajo, da je sukujica počrnjena. „S čim si pa obrisal pajčevino?“ vprašajo ga osupeli oče.

„Z óno le krtačo, ki ste mi jo kupili za znaženje obleke,“ pravi Tinče. Oče primejo za krtačo ter zapazijo, da je mokra od črnega likāla. „Saj sem te opominjal,“ dejó oče, „da s to ne smeš drgniti obúтали, a ti me nisi ubogal, in zdaj imaš oblačilo pomazano.“

Tu stopijo mati v sobo. Skušajo izdrgniti črne pége iz bele sukujice, a ne gre. „Glédi Tinče, destavili so slednjīč,“ danes si z nepokorščino umazal si oblačilo; pázi, da si v prihodnje, očetovih opominov ne slušajoč, ne po-
črniš svoje dušne čistóte!“

Jos. Gradčan.

Zgodovinsko-mestopisni obrazci.

(Spisuje P. F. H.)

III. Loka.

Kake dve uri hodá proti jugozahodnej strani od Kranja ob vzhodni pogorja, katerega delate seljska in poljanska dolina, razprostira se prijazno mestice Loka. Od tod se popotniku odpré prekrasen razgled po ravnini tjā do sinjih gor, ki se vlečejo ob Koroškej in Štajerskej meji. Pri mestu sprejme Sora Poljansčico ter hití dalje po prijaznej okolici do Medvod, kjer se združí z bistro sestro Savo.

Svoje imé je dobilo mesto po kraji; loka namreč znači ravnico ob kakej reki ali potoku. Ker so si prebivalci postavili selišča na loki, zvali so kraj „Loka.“ Leta 973. pa je podaril rimsko-nemški cesar Oton II. ta kraj in okolico frižinskemu škofu in mejnemu grofu koroškemu Abrahamu, ki je bil po rodu Slovenec. Vsled tega je kraj dobil ime Škofja Loka.

Ostala je Loka frižinskim škofom do začetka 19. stoletja. Po Lünevillskem miru pa je prišlo posestvo frižinskih škofov po Kranjskem kot državno imetje pod avstrijsko cesarsko hišo.

Omenjeni frižinski škof Abraham (957—994) je za slovensko slovstvo jako znamenit mož. Kot višji dušni pastir je obiskoval svoje podložne duhovnije ter ljudstvo učil v materinem jeziku po Korotanu in Kranjskem, ter je potrebne molitve zapisaval v knjižico. Takó nam je zapustil najstarejše spomenike slovenskega jezika. — Ko so bili 1803. leta na Bavarskem odpravili samostane in odnesli njih dragocenosti v Monakovo, jeli so preiskovati tudi književne zaklade. Pri tej priliki so se našli med knjigami frižinske knjižnice trije slovenski spomeniki v knjigi „vademezum“ škofa Abrahama. Vsebina prvemu in tretjemu je očitna izpoved, kakor se moli pred izpovedjo in po izpovedi, a drugi je kratko opominovanje za pripravljanje k izpovedi. Ti frižinski spomeniki škofa Abrahama nam izpričujejo, da je bil slovenski jezik že v onih časih naobrazen.

Nad mestom na prijaznem polagoma se vzdigajočem hólmu stoji grad, katerega so sezidali frižinski škofje. Tu so stanovali njih namestniki, ki so

oskrbovali škofijska posestva. Morali so biti le domačini, a v 17. stoletju in pozneje so pošiljali navadno le Bavarce za namestnike v Loko. A čestokrat so tu ostajali tudi frizijski škofje sami. To nam svedoči slučaj, da sta tukaj umrla dva škofa nesrečne smrti. Leopold pl. Šaumburg, ki je bil 37. frizijski škof, postavil je preko Sore umeten most. A nesreča je hotela, da je 5. avgusta 1381. leta jezdeč na izprehod, padel raz most v Soro in utonil. Njegovi ostanki počivajo v nunskej cerkvi. — Nekaj let pozneje se je zgodilo strašno zločinstvo v gradu. Ko je bil namreč mesto škofa Degenharda izvolil papež Krškega škofa Konrada pl. Hebenstreita frizijskim škofom, bival je ta na svojem posestvu v Loki. Imel je 5000 zlatov imovine pri sebi. Njegovi grajski služabniki, hlepni po novcih, zakoljejo z nožem nesrečnega moža 1412. leta; njegovo mrtvo truplo pa zagrebó na vrtu. Pozneje je njegov naslednik škof Nikodem zaukazal izkopati truplo nesrečnega na vrtu ter ga pokopati v rakvo v farnej starološkej cerkvi 1430. leta kakor kaže spomenik in nadgrobní napis.

Leta 1317. je frizijski škof Konrad III. utrdil mesto; a koncem 14. stoletja ga je škof Bertold pl. Wehingen obdal z móčnim obzidjem. Popolne mestne pravice s svojim sodništvom je Loka dobila še le koncem 15. stoletja. Leta 1497. je namreč cesar Maksimilijan I. iz Hala dovolil mejnemu grofu in frizijskemu škofu Rupertu, da sme imeti v Loki za svoje podložnike lastnega sodnika. S tem privoljenjem so postali Loka in podložniki frizijskih škofov neodvisni od cesarske sodnije v Ljubljani. Imeli so škofje neomejeno sodniško oblast nad svojimi podložniki. Pod njih sodniško oblast je pripadala Loka, Železniki in okoli ležeče vasi z nad 25.000 prebivalci. — V dan 26. marca 1511. leta je hud potres razrušil grad. Rupertov brat in naslednik Filip je na razvalinah starega gradú v letih 1511—1527. sezidal sedanji grad; vendar se je tekom časa v gradu mnogo prezidalo. Leta 1723. je bila blagoslovljena kapelica v gradu. Dandanes so v njem cesarski uradi.

V silno davnih časih je stal tudi v pogorju, ki se za mestom razprostira, grad Loka. V sredi 17. stoletja je bilo še videti z grmovjem in drevjem zaraščene razvaline ónega gradú. Tu so gospodarili v 13., 14., in 15. stoletju mogočni loški gospodje, katerih imena se čitajo po raznih starih letopisih in listinah. Okoli 1260. leta se nahaja Bertold Loški; njegova hči Adelajda se je omožila ónega leta s Friderikom Ortenburškim; 1265. leta je bil Konrad Loški kranjski vicedom. Slednji iz te plemenite rodovine se je zval Gal; bil je 1446. leta gvardijan minoritov v Ljubljani.

V mestu je ustanovil 1358. l. kamniški župnik Otaker pl. Glogovič ženski samostan sv. Klare, ki pa je bil 1782. l. odpravljen. Potem se je izročil nunam sv. Uršule, ki se pečajo z odgojo ženske mladine. L. 1458. je požar samostan vpepelil; samostanska cerkev je bila blagoslovljena in posvečena 1669. leta.

Začetkom 16. stoletja je bil v mestu ustanovljen tudi vikarijat; 1804. l. pa je bil vikarijat povzdignjen v faro. Farna, gotiška cerkev sv. Jakopa je bila sezidana 1532. leta; — a že davno poprej — že 1293. leta se omenja cerkev sv. Jakopa v Loki.

Tudi razno katere nezgode so zadele mesto. L. 1458. ali kakor nekateri ménijo 1451. je J. Vitovic, vojskovodja Celjske grofinje, ki je bila vdova, napadel Loko ter jo obvladal. Oropal je mesto ter dobil v roke mnogo blagá in

novcev; potem je mesto zažgal, da ni ostalo drugega nego kup razvalin. — Mnogo kvare je mestu napravil požar 1660. l. v dan sv. Jan. Krstnika in pa 1698. l., ko je pogorelo nad 50 hiš. — Kuga je mnogo ljudi pomorila 1582. l.

Kapucinski samostan je bil sezidan 1706. leta. Pred tem časom so hodili očetje kapucini nad 60 let iz Kranja v Loko izpovedovat in oznanovat božjo besedo vzlasti o postnem času. Mestnim očetom se kapucini takó pripripijo, da sklenejo jim v mestu samostan postaviti. Ko iščejo primernege prostora, domisli se neki star mestni svetovalec in bivši sodnik Matija Čere, da je v svojih mladih letih slišal o oporoki 1647. leta umrlega Sebastijana Lukančiča, ki je bil zapustil vse svoje imetje v ta namen, ko bi se kdaj zidal samostan. A do tega časa je imel nunski samostan sv. Klare njegova posestva. Po dolgem iskanji se je našla oporoka v mestnem arhivu. Vsled tega je nastal prepir med mestnimi svetovalci in nunskim samostanom. Slednjič se pobotajo takó, da samostan izroči le posestvo „paumgarten“ za zidanje. V dan 13. avgusta 1706. leta je izročil omenjeni prostor Jože Anton Evzebij pl. Halden, stotnik in namestnik frižinskih škofov, očetom kapucinom. Zidanje je tako vrlo napredovalo, da so se že 7. septembra ónega leta preselili v samostan iz hišice poleg cerkvice presv. Trojice, kjer so bivali do tega časa. Leta 1707. v dan 28. aprila pa se je vložil temeljni kamen za cerkev v pričo brezštevilne množice pobožnega ljudstva, kateremu je pridigoval loški župnik Andrej Hudačut. Radodarno ljudstvo je donášalo potrebne trarine za zidanje in pomagalo, „da je kar mrgolelo delavcev, kakor mravelj na mravljišči, ki ga razkoplješ,“ pravi *detično poročilo*. Leta 1710. je arhidijakon Janez pl. Flachenfeld blagoslovil cerkev, 1713. leta pa ljubljanski škof pl. Kaunice posvetil.

Takój poleg mesta je „Stara Loka“ ali „pri fari.“ Ta je brez dvoma najstarejša fara na Kranjskem. Kakor pripoveduje ustno izročilo, oznanoval je na kraji, kjer stoji zdaj farna cerkev, že v sredi prvega stoletja krščansko vero sv. Hermagora. Sv. Marka ga je poslal na te kraje oznanovat sv. evangelje. To ustno izročilo nam potrjuje tudi starodavna kapelica sv. Lavrencija, ki je pred sto leti še stala na sedanjem pokopališči. Ker je pa bila že zelo razpadla, podrli so jo 1784. leta. — Že 1074. leta je Sighard grof Plain, oglejski patrijarh, podaril Elenhardu, 19. frižinskemu škofu, več posestev po Kranjskem ter mu potrdil patronatsko pravico starološke fare, katero je 1355. leta papež Klement VI. združil s stolno frižinsko cerkvijo matere božje. Staroločanski farani so si 1863. leta postavili mesto stare, razpadle cerkve krasno novo hišo božjo v bizantinskem zlogu, ki je bila slovesno posvečena 1865. leta na roženkransko nedeljo.

V davnih časih so frižinski škofje po okolici naselili podložnikov iz Nemčije. Mejni grof in frižinski škof Emiho je poslal okoli 1283. leta svojih podložnikov iz pustrske doline v Tirolih v te kraje, da bi temne smrekove gozde iztrebili in tla obdelali. Naselili so se v Bitnjah (velikej vási med Loko in Kranjem) in pa v Sorici. V Sorici so si po nekaterih vaséh še ohranili svoj jezik. Do današnjega dné se je pri njih ohranil običaj, da pošiljajo darov proštijskej cerkvi v Inhenu.

Mesto ima sedaj kacih 2300 prebivalcev, ki se živé ob obrtu, trgovini pa tudi s poljedelstvom. Vzlasti cvetè po okolici platnarija. Za promét skrbi Rudolfova železnica, ki veže Loko z Ljubljano.

Prirodopisno - natoroznansko polje.

Bober.

Móтите se, otroci, ako mislite, da je bilo v našej domovini vedno takó, kakor je danes. Ondu, kjer vidite zdaj lepa in bogata mesta, prijazne vasi, obdane z zelenimi travnici in plodovitim poljem, ondu, koder se pasó denes črede ovac in koder drdrajo parni vozovi po svojem železnem tíru, ondu so se razprostirali nekđaj velikanski gozdi in barji (močirja), po katerih so domovali deroči medvedi in volkovi,

sove in jeleni, divji prasei in lisice, kune in bobri. Težek je bil boj, ki so ga imeli ljudje z divjimi živalmi, ali premagali so jih vender, in živali so se pomaknile polagoma v take kraje, koder se nahajajo gozdi, v katerih še ni človeška roka rabila sekire. Ž njimi jo je potegnil tudi bober po nekaterih krajih piber imenovan. Ta glodalec je nekđaj prebival povsod v Evropi kraj vseh večjih rek in jezer, ali danes je po srednji Evropi — toraj tudi pri nas — malo ne povsod že iztrebljen in zatrt. Posamezni pari se sim ter tja še dobé tam po Nemškem okoli Dunava, Odre, Labe in Vezere, koder jim prizanašajo. Največ bobrov prebiva še zdaj na Ruskem, Švedskem in Norveškem, vzlasti pa v Sibiriji. A najboljše mu ugajajo voduate puščave po severnej Ameriki, posebno ob véletoku sv. Lavrencija si zida najrajše svoja stanovanja, katera so res najznamenitejša dela, ki jih more kaka žival storiti. Stanovanje si postavijo najrajše blizu mehkega brega, kjer ni skalovja, ali pa sredi vode pri kacam otoku. Poslušajte, kako si zidajo te umne živali svoje stanovanje. Najpred začnó izpod brega kopati zemljo, med izkopano prst vtikajo debelejšje veje, med veje namečejo šib, in da je stanovanje trdnjše, vdelaajo tudi trstovja, peska in kamenja. Neutrudljivo kopljejo prst in blato, donašajo veje in šibe ter nagromadijo veliko okroglasto kopico. Pri delu so jako previdni in oprezni ter si postavijo tudi posebno stražo, ki na zadnjici sedeča skrbno pazi in posluša. Kadar koli sluti najmanjšo nevarnost, takój zabrlizga in vsa zidarska družba izgine v vodo.

Kopica je po 2 metra visoka, na dnu blizu do 4 metre dolga in do 3 metre široka. Znotraj je ota in velikej krušnej peči podobna; njene stene so po 60 centimetrov t. j. preko pol metra debele in tla so toliko nad vodo, da jih voda ne more poplaviti. Iz hiše so izpeljane dve ali tri poti pod vodo, od zunaj pa ni nikjer nobenih vrat. Zunaj pod hišo ima vsaka družina pod vodo svoje hrame, v katerih si hrani korenstvo, oguljeno skorjo in šibe za dolgo zimo. Te šare je časi toliko, da bi je na vozu ne mogel odpeljati.

Voda mora nad vrati stati za dober meter visoko, drugače bi jim po zimi vrata zamrznila, bobri bi ne mogli v svoje hrame in morali bi lakote poginiti. Pa tudi tej nesreči se znajo bobri izogniti. Takisto, kakor so poprej zidali hišo, zidajo si zadej za hišo jéz, ki vodo ustavlja, da se nabira pred hišo. Tudi ti jezovi so iz kolov, med katere so prepletene šibe in vse je z dračjem, trstovjem in z ilovico zadelano in zamazano, da voda nikjer skozi ne more. Ti jezovi so večkrat po 31 metrov dolgi, od spodaj blizu do 4 metre široki a od zgoraj se vedno bolj zožujejo ter niso nad vodo širji od štirih metrov. Jezovi so tako trdni, da človek po njih lahko hodi, kakor po brvi.

Bober žrè vsakovrstne korenine vodnih rastlin, a najrajše glodá skorjo vrbovo, jelšovo in topolovo. Ali iz stoječega debela ne more glodati, kakor zajec in drugi glodalci, zato mu je treba drevo najpred posekati. Za prst debelo šibo z jednim grizom odstriže, kakor bi jo z najostrejšim nožem odrezal. A loti se tudi debelih dreves, posebno tacih, ki stojé blizu vode; to se zna, da mu tako drevo daje več dela. Najpred si drevo dobro ogleda, potlej se vsede k njemu in ga začnè glodati in dolbsti od vseh strani. Med delom večkrat preneha in hodi gledat, kam drevo visi in na katero stran bi ga bilo najbolje podreti. Najrajše ga podere takó, da pade v vodo ali vsaj blizu vode. Posekanemu in na tleh ležéčemu drvesu odreže najpred vse veje in jih razreže skoraj na meter dolge palice in porungeljne. Skorjo na mestu ogleje in pojé, ali pa jo le oguli in nese spravit za zimo. Jedoč se vsede na zadnji nogi, prime vejo s prednjima kakor z rokama in jo silno hitro vrti pod zobmi pridno glodajoč. Lesá ne jé, a ogledane šibe in porungeljne porabi v zidanje svojo hiše.

Oglejmo si zdaj še žival samo. Debelega in okornega trupla je, visocega hrhta in kratkih nog; zato se mu ohlapna potrebuščina v hoji vlačí po tleh. Gobec ima brkast in luskav, in ploščat rep. Glavo ima kratko z majhenimi, črnimi očmi; ušesi ima takó skriti, da se mu skoraj ne vidijo iz dlake. Na prednjih nogah ima ostre krempljce, a na zadnjih mu so prsti zvezani s plavno kožico, kar nam kaže, da je bober povodna žival. Med bedri ima dve žlezi, v katerih se nabira neka rumenkasta, jako dišeča in zdravilna mast grenkega okusa, ki se bobrovina imenuje.

Zaradi dragocene kože in zdravilne bobrovine to žival hudo preganjajo, kar je krivo, da jih je vedno manj. Največji izvoz bobrovih kož je bil 1823. leta; v tem letu se je preko poldrugí milijon kož samo iz Ameríke na Angleško izvozilo. Mesó, pravijo, da je po letu prav okusno, a rep je mnogočislán oblizek, katerega so nekđaj s cekini plačevali.

Razne stvari.

Kratkočasnici.

* Trpinka je imela dečka, za katerega bi bila vse storila. Po letu je delala na polji, a po zimi je s košem na hrbtu hodila po hišah ljudi nadlegovat, da sta potem s sinčkom dobro živela. Ljudém se je kazala jako ubožno in jim pripovedovala, da le ovseni močnik jesta in pa krompirček. Necega dne pride stara Možinka k njej v koč, rekoč, naj jo splete. Niste bili še dobro pri delu, ko póniglavec Grogec ves razmazan v hišo stopi, pa mater jedi poprosi. „Kod si se klatil?“ zavrne ga Trpinka navidezno nejevoljna; čez nekaj časa pa pristavi: „Tam v kotu pod uro je v lončku nekaj hruškove vode in pa malo krhljev; drugega nimam, pa tudi ne zaslužiš, póniglavec!“ Ne zmenivši se preveč za to zmirjanje stopi póniglavec v kot in potegne leseno pokrivalce raz lonček. Prijeten duh od zabeljenih žgancev mu udari v nos in veselo iznenadjen zakliče: „Mati, saj ni vodka, saj so žgančki!“ Trpinka je v zadregi premočno potegnila Možinko za kito, a Možinki je smeh zaigral okoli ust in čez lice prešel v male, sive oči. V nekoliko dneh so znali to lepo stvar užé vsi vaščani in še do danes je niso pozabili.

* Gospá, vračajoča se iz trga, kamor je šla zelenjave kupit, sreča na poti proti domu sina svoje sosedé. Prijazno ga pogladi po glavi in mu pravi: „O kako črne oči imaš!“ A deček je naglo izginil od gospé in domov prišedši se je razjokal ter rekel: „Vode mi dajte, da si umijem oči; črne so,“ dejala je gospá. J. G.

Uganke.

- 1) Katera voda je na tem svetu največja?
 - 2) Kaj je sv. Trojici v priméri podobno?
 - 3) Na jedna vrata desetero bratov; vsi na vrata prinesó, a jeden sam odnese. Kaj je to?
 - 4) Kaj je draže in milejše od zlatá in srebrá?
 - 5) Kdo vse sliši, kar cesar govori, a samo nikoli nič ne govori?
 - 6) Kateri človek na tem svetu še ni umrl?
 - 7) Katerim cveticam mráz najmanj škoduje?
 - 8) Dve cesaričini v carskem dvoru sedé, vsacega vidijo, a same sebe ne vidijo?
 - 9) Lesen jezdi na lesenem konji z leseno kapo. Kdo je to?
 - 10) Katere mačice so brez glave in nog?
- (Odgonetke ugank v prihodnjem listu.)

Odgonetke ugank v 3. „Vrtčevem“ listu.

1. Nobena, ker vsaka gori krajše; 2. Zemljavid; 3. Čas; 4. Glista deževnica; Lažnika — nihče mu ne veruje.

Slovstvene stvari.

* Truplo sv. Agapita mučenika v Novicerkvi. Spisal Jernej Voh, kaplan pri Novicerkvi. V Mariboru 1882. Založil pisatelj. — Tiskal Jan. Leon. — Takó je naslov najnovejšej knjižici, ki opisuje na 24 stranéh truplo sv. Agapita mučenika v Novicerkvi. Ker je knjižica zgodovinske vrednosti, zatorej jo priporočamo posebno farnim knjižnicam in vsem, kateri se za zgodovino posameznih krajev zanimajo. Tacih knjižic bi nam bilo zelo potreba, ker je zgodovina naših domačih krajev še zelo zanemarjena. Knjižica stoji 10 kr. s poštnino vred in se dobiva pri pisatelju v Novicerkvi (P. Čilli).

Listnica. Za stran III. zvezka „Knjižnice za slovensko mladino,“ bodi povedano, da smo izdajo tega zvezka odložili do meseca julija. Več o tem v prihodnjem listu. — Gg.: Iv. K. v Lj. — S. M. v Lj. in Jos. Fr. v Sv.—: Skušali bomo, da pribóčimo vse, kar je dobrega zrna. Hvala na poslanem!

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo,“ mestni trg, šte. 9 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.